כד.

חמה פגימתה של לבנה וכשהלבנה לפני

החמה ופגימת הלבנה בחידושה לעולם

כלפי מזרח ובו רואה החמה פגימותיה

ור' אליהו בר שלמה מגורגו"ש

הראני דבשני גלגלים [הס] חמה

ולבנה ויכולה להיות ראיית הלבנה

לפני החמה וחמה אינה רואה

פגימותיה שגלגל הלבנה למטה

מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו

ולחכמי המולות זה פשוט:

אבל מצמרפין לעדות. למ״ד

עדים המכחישות זו את זו זו באה

דפני טומה ומטידה וזו באה בפני

עלמה ומעידה ניחא דמלטרפין לעדות

ממון אבל למ"ד בהדי סהדי שקרי

למה לי היאך מצטרפין לשום עדות

אפילו לעדות החדש לכן דחק בקונט׳

לפרש אחד מהן מנטרף עם אחר

שיאמר כמותו ובעדות של חדש זה

איירי והא דקתני לעדות אחרת היינו

כלומר דמלטרף עם אחרים דנעשה

עדות אחרת והכי מפרש לה בהדיא

בסוף פרק כל הנשבעין (שם דף מת.)

משום דהוה ליה חד ואין דבריו של

חד במקום שנים:

בדמות שמשיי. בהיכל ואולם

מוקי לה ול"ג המשמשין

(שבועות דף מו:) בב' כתי

[שס] שבועות מח., ג) [גי' הערוך כוכיתא פירוש חתיכה של ענן שהיה דומה ללבנה], ד) סנהדרין י:, ד) סנהדרין י: ע"ש, ו) ס"ל, י: ע"ש, ו) ס"ח, 1) [לעיל ח:], ה) לקמן נ"ז (p י) שם, כ) [מנחות כח:], () [מיותר], מ) [מיותר],

תורה אור השלם ו. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: . ויקרא כג מד

2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ואָמַרָתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי אתם תקראו אשר מקראי קדש אלה הם ויקרא כג ב :מוֹעֲדֵיי 3. וקדשתם את שנת כּ. וְאָנֵי שְׁנָה הַּקְרָאתֶם הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹרְ בָּאָרֶץ לְכָל ישְׁבֶּיהָ יובל הוא תהיה לכם יובל וווא אוקיון לְּבֶּׁר וְאִישׁ אֶל מִשְׁפָּחְתוּ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפָּחְתוּ תְּשָׁבוּ: ויקרא כה י 4. לא תַעֲשוּן אִתִּי אֱלֹהֵי בֶּסֶף וַאֹלְהֵי זְהָב לֹא תַעשוּ לַכֵּם: שמות כיט

> הגהות מהר"י לנדא

→)⊕(←

ואן גמ' שנה אתה מחדש :3″5⊃

> לעזי רש"י קנדיל"ה [לנטירנ"א].

רבינו חננאל המזלות מורים בחצים. תני חדא לצפונה דבריו ונבי וווא לבפונוו ובריו קיימין, לדרומה לא אמר כלום. ותניא איפכא. ווגניא איפכא. ופרקינן לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות – החדר החדרה ביון – בחדר הגשמים. פיר׳, דרך השמש ביום מהלך בדרום, וסובב בצפון בלילה, שנאמר הולך אל דרום וסובב אל צפון. וגרסינן פרק כיצד מעבריז את הערים. כיצד חמה יוצאה ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך, זהו פני צפון. חמה יוצאה בתקופת ניסן ובתקופת תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת בחצי שמעינן מינה מערב. כי מתקופת טבת עד תקופת תמוז, חמה מהלכת מקרן מזרחית . . (צפונית) [דרומית] וכלפי (מצוב | מזרחית) [מצוב | יייה ולעולם אין [מערבית] אלא אחר שקיעת החמה, וכשעולה כלפי דרום אחר החמה צפונה. וזו היא דתני לצפונה דבריו קיימין. מתקופת תמוז עד תקופת טבת, ועולה והולכת מרוח (דרומית)

חמה שוקעת לסוף מערב לנד לפון כדתניא בעירובין (דף נו.) חמה לי דדריש ר' יוחנן לעיל (דף כג:) עושה שלום במרומיו מעולם לא ראתה יולאת ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך זהו פני לפון חמה יולחת ביום קלר ושוקעת ביום קלר זהו פני דרום ניסן ותשרי חמה יולחת בחלי מזרח ושוקעת בחלי מערב תקופת ניסן היום והלילה שוין חמה יוצאת בחצי מזרח ומהלכת חלי מזרח וכל דרום וחלי מערב ושוקעת ובלילה סובבת

למעלה מן הכיפה חלי מערב וכל לפון וחלי מזרח וזורחת ולמחרת התחיל היום להיות זורח מעט מכנגד חלי מזרח ללד לפון ושוקע להלן מחלי מערב ללד לפון וכן כל יום ויום נמשכת מעט בין בזריחה בין בשקיעה וכשמגיע יום תקופת תמוז היא זורחת בקרן מזרחית לפונית ומהלכת ג' רוחות ושוקעת בקרן לפונית מערבית ומשם ואילך הימים מתמעטין והחמה נמשכת מעט מעט בזריחתה ובשהיעתה ללד דרום וכשמגיע תהופת תשרי יונאת בחני מזרח ושוהעת בחלי מערב והיום והלילה שויו ועוד מושכת והולכת ללד דרום עד תקופת טבת ואותו היום יולאת בקרן מזרחית דרומית ושוקעת בקרן דרומית מערבית ומשם ואילך נמשכת לאחוריה ללד לפון לזריחתה מרבה הילוכה ללד לפון מעט ושוקעת וכן תמיד עד תקופת ניסן שיונחת בחלי מזרח ושוקעת בחלי מערב. נמלחת בימות החמה מהלכת רוב רוח מערבית לפני שהיעתה ופעמים כולה וכל ימות הגשמים אינה מהלכת אלא מיעוט מערב ופעמים שאינה נכנסת בו אלא דבר מועט והלבנה לעולם בחידושה בקרן מערבית דרומית הלכך בימות הגשמים שאין החמה וכנסת למערב אלא בשקיעתה הלבנה קודמת לתוך המערב נמלאת לבנה בלפון ובימות החמה שהחמה במערב הרבה היא קודמת הלבנה ברוב החדשים ללד לפון נמלאת לבנה בדרום: אבל מלטרפין לעדות אחרת. אחד מהן מלטרף עם עד אחר שיחמר כמותו: רחינוהו במים. תוך נהר או מעין ראינו דמותה של לבנה: בעבים. יום המעונן היה וראינוה מאירה דרך עוביו של עב: עששים. הנדיל"ה בלע"ו: כל הכי חוו ואולי. בתמיה. מאחר שראוהו למה לא יעידו וכי לעולם הם לריכים לראותו: מדעתנו. כדי להעיד עליו: כוביתה :דעיבא. עיגול של עב לבן יש פות של מיד אומר מקודש ב"ד אומר מקודש

כו': בכו' מקרחי קדש. תרי זימני

משמע: ר' אלעור בר' לדוק אומר

גירי קא משדייא. החתה הזאת חלים היא יורה להלחם בכופרין בה גרדי קא משדייא. בלבנה אין לחוש אם רואה פגימת הקשת דאין קשת אלא ביום ואז הלבנה כשרגא בטיהרא ולא אמרי שהיורה בקשת נותן פגימת הקשת ללד פניו: כאן בימוח החמה כאן בימות הגשמים. בימות החמה כגון ביום ארוך של תקופת תמוז עובדיה גירי קא משדייא: תגבי חדא לצפונה דבריו קייבין. קשה

> גירי קא משדייא: כמה היה גבוה ולאין היה נומה כו': תנא חדא לצפונה דבריו קיימין לדרומה לא אמר כלום והתניא איפכא לדרומה דבריו קיימין לצפונה לא אמר כלום לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים ת"ר מאאחד אומר גבוה ב מרדעות ואחד אומר ג' עדותן קיימת אחד אומר ג' ואחד אומר ה' עדותן במילה אבל מצמרפין לעדות אחרת ת"ר יראינוהו במים ראינוהו בעששית ראינוהו בעבים אין מעידין עליו חציו במים חציו בעבים חציו בעששית אין מעידין עליו השתא כולו אמרת לא חציו מבעיא אלא ה"ק חציו במים חציו ברקיע חציו בעבים חציו ברקיע חציו בעששית חציו ברקיע אין מעידין ת"ר יראינוהו ושוב לא ראינוהו אין מעידין עליו כל הכי חזו לה ואזלי אמר אביי ה"ק ראינוהו מאלינו ושבנו לראותו מדעתנו ולא ראינוהו איז מעידין עליו מאי מעמא אימור יכוביתא דעיבא בעלמא הוא דחזי: מתני' יראש ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו סהר"א בר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים: ג'מ' ראש ב"ד וכו': מנהני מילי א"ר חייא בר גמדא א"ר יוםי בן שאול אמר רבי אמר קרא יוידבר משה את מועדי ה' מכאן שראש ב"ד אומר מקודש: וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש: מנלן אמר רב פפא אמר קרא יאשר תקראו אותם קרי ביה אתם ר"נ בר יצחק אמר אלה הם מועדי הם יאמרו מועדי מקודש מקודש תרי זימני למה לי דכתיב מקראי קודש: ר"א בר' צדוק אומר אם לא נראה

בזמנו אין מקדשין אותו: תניא ייפלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו שלא בזמנו מקדשין

לפני במרום: אבסדרה תבנית אולם. סתם אכסדרה אין בו כי אם ג' מחילות ורביעית פרולה במלוחה כדמשמע בפ׳ לא יחפור (ב"ב דף כה. ושם) דהאמר עולם דומה לאכסדרה ורוח לפונית אינה מסובבת והא דקתני אכסדרה תבנית אולם לפי שהיתה פתחו גדולה קרי ליה אכסדרה אע"פ שלא היה במלואה דה"ל גיפופי ט"ו אמה מכאן וט"ו אמה מכאן וכדתגן במדות (פ"ד מ"ו) ושמא לפי שהיה שם בית החליפות וכותל מפסיק במלואו בפנים:

אותו ר"א ס[בר"ש] אומר בין כך ובין כך אין מקרשין אותו שנאמר יוקדשתם את שנת החמשים ישנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כר' אלעזר בר' צדוק אמר אביי אף אנן נמי תנינא ייראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש לא מעובר איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא ולא ליעברוה קמ"ל: מתני' יידמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל במבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיומות ואומר הכזה ראית או כזה: גמ' יומי שרי והכתיב ילא תעשון אתי ילא תעשון כדמות שמשיי אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא סחלא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה

כו': בומנו אין מקדשין אוחו. שאינו לריך חיזוק: מעובר אין. דמשמע משחשיכה נתעבר: אבל מקודש לא. קתני הרי זה מחקדש למחר: מעובר אילטריכא ליה. כלומר לעולם למחר בעי קידוש והאי דלא תנייה משום דאיצטריכא לאשמועינן מעובר: **דהואיל ובומנו ראוהו**. סד"א לא ליעברוה ואי תנא הרי זה מחקדש למחר הוה אמינא לעולם מיומא קמא מתקנינן מועדותיה: בתבי' ש דמום לורום לבנה: בב' לא סעשון אסי. לורות העומדים אתי:

מקרא קדש. בין שנראה מקרא לילי ל'. בין שלא 35 נראה בזמנו, אלא לילי ל"א, מקדשין אותו. ר' אלעזר בר' צדוק אומר אם לא נראה תבנית אולם. וחצר. תבנית עזרה. ושלחז. תבנית שלחז שבהיכל. ומגורה. תבנית מגורה בשבעה קנים. אבל עושה

. רוח [מערבית] צפונית, וזו היא דתני לדרומה דבריו קיימין. ומצאנו דברים הללו מפורשים בתלמוד ארץ ישראל כלשון הזה, מאן דתני לצפונה דבריו קיימין מטבת ועד תמוז, ומןאון דתני לדרומה דבריו קיימין מתמוז ועד טבת. ועל זה הדרך הקשיא שבתחלת השמועה, לפני החמה היינו לצפונה, לאחר החמה היינו לדרומה. תני ר' שמעון בן יוחי הרקיע של מים וכוכבים של אש ודרין זה עם זה ואין מזיקין זה לזה. א"ר בון (המליך) [המלאך] חציו אש וחציו מים ואית ביה ה' אפין וגוייתו כתרשיש. היינו עושה שלום במרומיו. (תני) ותנון רבנו ראינוהו במים. פי' היו מים לפניו וראה בהז צורת לבנה.

יב א ב מיי פ"ב מהלי קידוש החודש הלכה ה: יג ג מיי שם הלכה ו: יד ד ה ו מיי שם הלכה

מו ז מיי׳ פ״ג מהלכות ע"ז הלכה יא סמג לאויו כב טור י"ד סי קמא: שו ח מיי׳ פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה י טור וש"ע י"ד סי" קמא :סעיף ס

מוסף רש"י

אחד אומר גבוה ב׳ מרדעות. גני עדות החדש תניא שהיו בודקין אותם כמה היתה למראה עיניו המרמע באומד בשיפולו של רקיע. מרדעת, מלמד (ווזרונוות מח.) אם (שבונות נווו) אם לא נראה בזמנו. ניוס ל', לתוללתו ניוס ל' הוא דאיו חדש לבנה פחות מכ"ט יום ומחלה ותשל"ג חלקים (סנהדרין י:). שכבר . קידשוהו שמים. ב"ל שלמעלה מאממול אומר בזמנו פלימו אין מקדשין אותו. שאין לריך לעשות חיווק לדבר שהרי בזמנו בל (שם). הכזה ראית או לבדהו דבריהם יהיו (ע"ז מג.) נקעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת מנחות כמ.). שאפשר לעשות כמותן. ממש כגון שמשין של מטה, לבון שתשין של תונורה, חלר וחולם והיכל ותנורה, חבל שמשין של מעלה שחי חפשר לעשות כמותן ממש חלה זיור דוגמתן מותר (ע"ז מג.). בית תבנית היכל. נארכו ורחבו ורומו ושיעור מדת ולמפו ולזמו ושישת ממנה פתחיו, אבל אם נשתנה במקלת מותר (שם וכעי"ז תוחות כת:). אכסדרה. איו לה מחילה רביעית וכן אולס (מנחות שם). תבנית אולם. שהיה רחבו עשרים אולבו. מושים לחובי עמריט וגבהו ארבעים כדאמריגן בשמעתא קמייתא דערובין (שם). אבל עושה.

רבינו חננאל (המשך) והרים ראשו לראות הלבנה ראה חציה כמים וחציה ברקיע וכן בעבים וכן בעששית, אין מעידין עליו עד שיראו אותה ברקיע(ה) ראיה (כמתה) וגמורה] אבל אם נראה להם פתאום כעין צורת הלבנה, וכיוונו לראות ראיית עיקר ולא ראה כלום, אין מעידין עליו. מאי טעמא אמרינן כיכיתא בעלמא הוא דחזא. כתיב וידבר משה את מועדי ה', מיכן שראש בית דיז אומר מקודש. אשר תקראו אותם, מיכן שעונין אחריהן מקודש. דבעינן תרי זימני מקודש מקודש מניין, מדכתיב מקראי קודש ולא כתיב

בזמנו אין מקדשין אותו